

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 13 april 1915 kl. 2 e. m.

Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, i anledning av en av herr Röing väckt motion, nr 186, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående vidtagande av förberedande åtgärder för begagnande av de utvecklingsmöjligheter, som efter världskrigets upphörande kunna erbjuda sig för Sveriges handel, industri och sjöfart.

Närvarande: herrar von Sneidern, Winberg *, Kahlström, Johansson i Brånalt, Kloo, Modig, Lübeck, Johansson i Trollhättan, Svensson i Kompersmåla *, Skareen.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Uti en av herr Röing inom riksdagens andra kammare väckt motion, nr 186, som för förberedande behandling överlämnats till kammarens tredje tillfälliga utskott, har motionären, under åberopande av motiveringen till en av herr David Bergström i samma ämne inom riksdagens första kammare väckt motion, nr 63, hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t ville låta verkställa de utredningar och i övrigt vidtaga de förberedande åtgärder, som krävas för att sätta Sveriges handel, industri och sjöfart i stånd att på bästa möjliga sätt tillvarataga och utnyttja de möjligheter till utveckling och ökad inkomst, som efter världskrigets upphörande kunna för dem erbjuda sig på olika marknader.

Herr Bergströms motion.

Uti den ovanberörda, av herr David Bergström väckta motionen har motionären till stöd för ifrågavarande hemställan anfört:

»Liksom statsmakterna för det närvarande hava att möta och bekämpa en mängd svårigheter av olika slag på det ekonomiska området, skall det en gång, när fredens dagar återigen randas i Europa, bliva en national-ekonomisk och statsfinansiell uppgift av den allra största vikt att möta och utnyttja de möjligheter, som då komma att yppa sig. Men för att vi för vår del skola kunna lyckas lösa den uppgiften, gäller det att vi icke gå till densamma oförberedda.

Vilka förändringar och förskjutningar i avseende å gestaltningen av det ekonomiska livet inom vår världsdel, som vid den tidpunkten kunnat inträda, det kan i denna stund ingen i ett och allt förutsäga. Detta hindrar dock icke, att detaljerade planer kunna och böra utarbetas, avseende att — när tiden är inne — på bästa möjliga sätt tillvarataga vårt lands och våra näringars berättigade intressen. För ett handels-, industri- och sjöfartsdepartement skulle ett stort verksamhetsfält här öppnat sig, om nämligen ett sådant departement nu funnits till.

Det må tillåtas mig att här med några ord beröra en enda del av det stora fältet, den betydande marknad österut, på vilken svensk industri och svensk köpenskap haft så stora förhoppningar och där efter världskrigets upphörande ett enastående tillfälle att vinna verkligt insteg och varaktigt fotfäste torde komma att för dem erbjuda sig. Den svenska handeln med Ryssland har gått framåt på senare år. Detta är sant. Men några riktiga jättesteg har den ännu icke tagit. Den officiella svenska handelsstatistikens färskaste uppgifter avse år 1912, varunder hela Sveriges utförsel till det europeiska Ryssland besteg sig till ett värde av 27 miljoner kronor. Om man erinrar sig, att detta handelsområde innesluter en folkstock av 133 miljoner människor, och att Sveriges årsexport till Finland med dess 3 miljoner invånare samtidigt uppgick till ett värde av 15 miljoner kronor, så framstår redan därigenom och utan anlitande av några andra statistiska jämförelsetal vår andel i den egentliga ryska importmarknaden såsom särdeles blygsam.

Av de institut, vid vilkas införande de svenska statsmakterna icke minst tagit sikte på just denna marknad, finnas frihamns- och frilagersinstitutet till, på papperet allenast. Det tredje av dessa institut, vilket innefattas i 1912 års förordning om tullrestitution i vissa fall vid återutförsel av utländsk vara, har först med 1913 års början trätt i verksamhet. Erfarenheten om dess verkningar är således icke lång, men har dock varit tillräck-

lig att bevisa, att de hittills uppdragna gränserna för institutets verksamhetsområde tillmätts alltför snäva.

I detta hänseende har senast Stockholms handelskammare gjort åtskilliga erinringar, vilka jämväl lära hänföra sig till de ökade utsikter till transitohandel, som världskriget och de efter detsamma inträdande förändringar i handelsförhållandena kunna bereda vårt land. Det är ju att förvänta, att i första hand kommerskollegium med anledning härav skall söka åvägabringa en avsevärd utvidgning av den förteckning å varor, på vilka tullrestitutionsförordningen skall äga tillämpning, och sålunda möjliggöra för våra köpmän att i alla de fall, där detta utan minsta förfång för svensk industri kan äga rum, bedriva reexport av utländsk vara.

Ett annat problem, med avseende varå viktiga förarbeten sedan längre tid pågått, är det, som gäller utvecklingen av sjöfartsförbindelserna mellan Sverige och Ryssland. Den till innevarande riksdag avgivna berättelsen om vad i rikets styrelse sig tilldragit upplyser, att den år 1911 påbegynta utredningen härom alltjämt fortgår, på det att densamma må å svensk sida föreligga fullt avslutad, så snart det kan bliva lämpligt att upptaga förnyat samarbete i frågan.

Att emellertid det som i dessa nu berörda stycken bliver gjort icke är det enda, som kan och bör i förväg göras för tillvaratagande av de ökade möjligheter österut, som den närmaste framtiden torde komma att erbjuda svensk industri och svensk köpmenskap, ligger i öppen dag. Man behöver endast taga någon kännedom om vad den ekonomiska och kommersiella fackpressen i vårt södra grannland i denna tid har att säga om framtidsmöjligheterna och om regeringens såväl som handels- och industrivärldens plikt att redan nu, medan kriget där ute går sin gång, lägga grunden till framtidsarbetet på det ekonomiska området, för att förstå att det också av oss kräves att rikta blicken mot framtiden.

Jag kan icke underlåta att här i översättning återge ett par brottstycken ur en artikel, som under rubrik »Framtidsmöjligheter» här om dagen stod att läsa i Köpenhamnstidningen »Börsen». Det ena lyder sålunda:

»Den situation, som kriget så plötsligt och oförmodat har skapat, ställer vårt utrikesministerium och vårt handelsministerium inför stora och betydelsefulla uppgifter. Det är väl, att det just har lyckats att organisera vårt handelsministeriums arbete på den bredare basis, som är av nöden för att dess verksamhet skall bliva av verklig betydelse. Det har för när-

varande förutsättningar att kunna bliva *det centrala och ledande organet* i hela det framtidsarbete, som förestår.

Handelsministeriet förbereder just nu upprättandet av den så länge saknade *upplysningsbyrån för näringarna*, som under de närmaste åren kommer att få ett betydande material att bearbeta och som kan bli till ovärderlig praktisk nytta. Men det kommer att ta tid att få byrån organiserad och inarbetad. Den verksamhet, som annars helt naturligt skulle i detta ögonblick tilldelas en sådan byrå, saknar i detta nu ett organ. Denna brist kan och måste dock avhjälpas. Handelsministeriet är otvivelaktigt berett att erbjuda näringsgrenarna varje handräckning och varje stöd vid det arbete, som förestår. Men det kräves något mera. Ministeriet får *icke* väja tillbaka för att, när så kräves, också *taga ett initiativ*. Det borde enligt vår mening ofördröjligen tillsätta en kommitté, som hade att företaga nödiga undersökningar och förarbeten med hänsyn till framtiden. Handelsministeriet borde med andra ord vara den plats, där alla trådarna löpte samman, så att arbetet leddes in på det rätta, praktiska och målmedvetna spåret, och det vore önskligt, om ett avsevärt belopp kunde ställas till disposition för detta arbete. Om man med detta angivna mål för ögonen kunde ställa till förfogande *ett anslag på 100,000 à 200,000 kronor*, vore detta icke för mycket. Dessa penningar skulle, om de rätt användes, kunna bära rik frukt.»

Om Köpenhamns frihamn och därmed också om de danska handelsplanerna österut heter det i samma artikel:

»I sammanhang med de möjligheter, som öppna sig för en ytterligare utveckling av vår utrikeshandel, synes det otvivelaktigt, att *Köpenhamn* har förutsättningar att efter kriget i långt högre grad än förut varit fallet kunna bliva *en betydande knutpunkt för handel och trafik på Nord- och Östersjön*. Aldrig någonsin förr har Köpenhamn haft en chance sådan som denna, vilken — om vi förstå att begagna densamma — skall kunna giva vår stad ett väldigt uppsving. Men spørgsmålet är, om vi äro tillräckligt rustade att möta den nya tid som randas. Det är i varje fall uppenbart, att man nätt och jämnt rår med den nuvarande starkt förökade trafiken på Köpenhamns hamn under nuvarande hamnförhållanden. För att icke behöva stranda på tekniska brister och bristande utrymmen, måste man i tid rikta in uppmärksamheten på nödiga utvidgningar och vad därtill hör. Då frihamnen på sin tid upprättades, var det just tanken och ändamålet, att Köpenhamn skulle bilda den stora stapelplatsen vid ingången till Östersjön. Förhållandenas utveckling gjorde, att denna tanke aldrig blev förverkligad. Men nu hava händelserna velat, att det man den gången drömde

om kan bli verklighet. Sovande kommer man emellertid ingen vart, och därför gäller det i denna stund mer än någonsin att vara klarvaken och utan dröjsmål taga upp till övervägande alla de praktiska frågor, tiden uppställer.»

När man tar del av dylika vittnesbörd om huru livaktigt intresset är på andra sidan Sundet för vidtagande av alla nödiga åtgärder till skapande av verklig kommersiell beredskap, till dess fredens dagar komma, måste man fråga sig, huruvida också hos oss allting göres, intet underlåtes, för att också vi när den tiden står för dörren skola vara färdiga och kunna tillförsäkra oss den anpart i de ekonomiska möjligheterna, som efter måttet av våra krafter då borde bli oss beskärd.

Det bör vara de svenska statsmakterna angeläget att tillse, att i vad på dem ankommer alla förberedelser härtill i tid sättas i gång. Sker detta och intager regeringen på detta område den ledande ställning, som tiden kräver, lider det intet tvivel, att den enskilda företagsamheten därigenom skall väckas, stödjas och befästas på alla håll. Det är icke allenast för företags- och affärsledningarna i egentlig mening, som statens inskridande och initiativ härvidlag kunna bli av betydelse. För våra handels- och sjöfartscentra vart för sig och i gemen bör den tid, som kommer, kunna bli en uppryckningens tid i många avseenden, beredande och påskyndande lösningen av många för vår framtida affärsverksamhet på utlandet viktiga frågor, vilkas avgörande äro beroende på respektive kommuners beslut.

Det borde sålunda icke vara uteslutet, att frihamnsproblemet vunde sin begynnande eller provisoriska lösning åtminstone i någon av våra största handelsstäder, där det sedan lång tid varit uppsatt på dagordningen. Vår ur ekonomisk synpunkt gynnsamma belägenhet i förhållande till det stora upplandet österut påkallar problemets lösning, och av våra vidgade transmarina förbindelser borde den ju följa såsom ett korollarium.

Att hos oss likaväl som i vårt södra grannland en planmässig och ingående utredning och bearbetning av alla på lösningen av de närmaste handelsekonomiska framtidsproblemen inverkan de spörsmål är av nöden, det behöver från min sida säkerligen icke ytterligare utvecklas. Att ifrågasvarande undersökningar och förarbeten, avseende framtiden, böra anförtros åt de i dessa ämnen insiktsfullaste och mest omdömesgilla män vårt land äger, säger sig också självt. Och att vår representation i utlandet på det diplomatiska, konsulära och kommersiella området därvid bör beredas tillfälle att lämna all den medverkan, vartill densamma är i stånd, är lika självfallet.»

Utskottet.

Utskottet har genom vederbörande statsråd inhämtat kommerskollegii här bifogade utlåtande över motionen ävensom anmodat vissa organisationer att avgiva yttranden, och hava sådana inkommit från Sveriges allmänna exportförening, Sveriges industriförbund, Svenska bankföreningen, Sveriges allmänna sjöfartsförening, Stockholms handelskammare, Handelskammaren i Göteborg och Skånes handels-, industri- och sjöfartskammare.

De inkomna yttrandena giva vid handen, att man i allmänhet med uppmärksamhet följer tidshändelserna och söker inrätta sig därefter. Av kommerskollegii utlåtande framgår, hurusom redan före den nu inträffade världssituationen åtskilligt förberedande arbete vidtagits för att stödja och utveckla Sveriges handel, industri och sjöfart. Utskottet, som funnit dessa förberedande arbeten välbetänkta, anser att de av kommerskollegium omnämnda åtgärderna äro av den betydelse, att de, så snart omständigheterna medgiva, böra sättas i verket. Vissa av dessa förslag, som för sitt realiserande fordra samarbete med främmande makters regeringar, hava visserligen för närvarande måst uppskjutas, men enligt vad utskottet inhämtat torde förut inledda underhandlingar vid första lägliga tillfälle komma att återupptagas. Så kommer givetvis främst att bli förhållandet med de planerade förbättringarna av kommunikationerna, särskilt sjöförbindelserna med närliggande länder.

För transitohandelns uppmuntrande har av Stockholms handelskammare begärts och av kommerskollegium föreslagits utvidgning av förteckningen över tullrestitutionsberättigade varor enligt förordningen om tullrestitution av den 13 december 1912. Kommer en sådan utvidgning till stånd i önskvärd utsträckning, skulle härigenom ökad möjlighet beredas för upparbetande av en transitohandel, som å sin sida bör kunna påskynda realiserandet av planerade frilager och frihamnar.

Till gagn för exportindustrien kommer vidare, såsom i riksdagens andra kammare av chefen för finansdepartementet den 3 mars i år meddelades, att föreslås ändrad lydelse av § 13 mom. 5 i tulltaxeförordningen i syfte att förenkla kontrollen och villkoren för tullrestitution åt den för export arbetande förädlingsindustrien. Genom given möjlighet till kredit å tullbeloppet beredes även exportindustrien en ökad lättnad.

Förutom nu berörda åtgärder för handelns och exportindustriens uppmuntran ävensom för kommunikationernas förbättrande torde en av statsmakternas viktigaste uppgifter för handelns och exportens främjande vara att tillse, det rikets representation utomlands genom konsulter eller handelsattachéer motsvarar de olika exportmarknadernas krav. Härvid kan ifråga-

sättas, huruvida icke denna representation kan vara i behov av förstärkning eller omflyttningar lämpligen böra göras.

Ehuru utskottet är förvissat, att regeringen och vederbörande ämbetsverk redan hava sin uppmärksamhet fäst på angelägenheten av åtgärder i det av motionären angivna syfte, anser utskottet dock, att strävandena i denna riktning kunna stödjas genom ett uttalande av riksdagen.

Utskottet föranlåtes alltså hemställa,

att, i anledning av herr Röings motion nr 186, andra kammaren för sin del måtte besluta, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller, det Kungl. Maj:t ville taga i övervägande, vilka åtgärder som med hänsyn till nuvarande tidsförhållanden lämpligen böra vidtagas för utvecklingen av Sveriges handel, industri och sjöfart.

Stockholm den 13 april 1915.

På utskottets vägnar:

AXEL VON SNEIDERN.

Bilaga.

Stockholm den 20 mars 1915.

Till KONUNGEN.

Genom nådig remiss har Eders Kungl. Maj:t på hemställen av riksdagens första kammarens tillfälliga utskott nr 2 anbefallt kommerskollegium att avgiva utlåtande över en av herr David Bergström inom riksdagens första kammare väckt och av herr Röing i riksdagens andra kammare biträdd motion (nr resp. 63 och 186) om vidtagande av förberedande åtgärder för begagnande av de utvecklingsmöjligheter, som efter världskrigets upphörande kunna erbjuda sig för Sveriges handel, sjöfart och industri. Till åtlydnad härav får kollegium med återställande av remissakten anföra följande.

Kollegium tillåter sig till en början erinra om de å bane varande åtgärder inom kollegii förvaltningsområde, som synas vara av beskaffenhet att kunna tjäna motionens behjärtansvärda syfte.

För utveckling av en exportindustri, som arbetar med utländska råvaror och halvfabrikat, liksom för upparbetandet av en transitohandel här i landet hava visserligen tid efter annan tillskapats lättnader i vår tullagstiftning, men dessa hava, på sätt också i motionen framhålles, icke ännu visat sig motsvara de förväntningar, som på sin tid knutits till desamma. Ätminstone i fråga om vissa för ifrågavarande ändamål inrättade institut synas orsakerna till detta sakförhållande vara tämligen klara. I några fall sammanhånga de utan tvivel med brister i själva lagstiftningen. Motionen pekar på ett par sådana fall, som varit föremål för särskild uppmärksamhet av kollegium och i vilka också från kollegii sida på senare tid gjorts framställning till Kungl. Maj:t.

*Revision av
tullrestitu-
tionslagstift-
ningen.*

Det första avser förordningen den 13 december 1912 angående tullrestitution i vissa fall vid utförsel av utländsk vara. Genom denna förordning beredes möjlighet att erhålla tullrestitution vid återutförsel av utländsk vara, som icke efter införseln undergått någon bearbetning eller förändring (handelsrestitution). Enligt förordningen kan dock sådan tullrestitution, vilken i övrigt endast lämnas handelsidkare, som erhållit särskilt tillstånd, allenast åtnjutas för vissa i särskild, vid förordningen fogad förteckning upptagna varuslag. Denna förteckning bygger på gällande tulltaxa, men har i tulltaxan uteslutits ett flertal rubriker. Uteslutningen har föranletts dels av tulltekniska skäl, dels med hänsyn till befarad konkurrens med den inhemska förädlingsverksamheten. Med hänsyn till de oprövade förhållandena blev uteslutningen vid upprättandet av denna första förteckning ganska omfattande. Emellertid har Stockholms handelskammare, såsom ock i motionen omförmäles, i skrivelse den 13 oktober 1914 hemställt om omarbetning av ifrågavarande varuförteckning. I häröver den 22 januari 1915 avgivet underdånigt utlåtande hava kommerskollegium och generaltullstyrelsen framhållit önskvärdheten av att förordningen i den mån det

kunde prövas möjligt och önskvärt bleve utvidgad att omfatta flera varuslag än hittills, men samtidigt betonat, att en utvidgning av institutet förutsatte en grundlig prövning av alla de varurubriker i tulltaxan, beträffande vilka, enligt generaltullstyrelsens tidigare utredning, tulltekniska skäl icke förbjöde beviljandet av tullrestitution, och hava ämbetsverken med anledning härav hemställt, att Kungl. Maj:t ville uppdraga åt kommerskollegium att undersöka, i vad mån den till tullrestitutionsförordningen den 13 december 1912 fogade varuförteckningen kunde utvidgas, samt be- myndiga kollegium att tillkalla för sådant ändamål erforderliga sakkunniga.

Även i de för förädlingsrestitutionen gällande bestämmelser har kollegium nyligen ifrågasatt ändring.

Enligt § 13 mom. 5 tulltaxeförordningen kan näringsidkare, som vill införa utländsk tullpliktig vara för att med eller utan tillsats av inhemskt eller icke tullpliktigt utländskt råämne använda densamma till framställning av exportvara, medgivas rätt att vid utförsel av sålunda framställd vara återbekomma erlagd tullavgift för den utländska tullpliktiga råvaran, eller, om tullavgiften ännu icke erlagts, njuta befrielse från dess gäldande (förädlingsrestitution). För erhållande av sådan restitution fastställs i varje särskilt fall villkor, huvudsakligen avseende att möjliggöra kontroll å dels myckenheten av den utförda varan, för vilken tullrestitution må åtnjutas, dels identiteten mellan den utförda och den införda varan. Dessa villkor, som före den nu gällande tulltaxeförordningen bestämdes av generaltullstyrelsen, men jämlikt nämnda förordning numera fastställas av Kungl. Maj:t, som därvid plägar infordra underdånigt utlåtande ej endast av generaltullstyrelsen utan även av kommerskollegium, hava av de därav berörda förädlingsföretagen ansetts betungande samt hinderliga för ett fullt utnyttjande av det ifrågasvarande tullrestitutionsinstitutet. I den mån det varit möjligt har kollegium därför vid avgivande av utlåtande över de föreslagna villkoren sökt åstadkomma lindring i kontrollbestämmelserna. Härvid fann kollegium emellertid, att själva avfattningen av bestämmelserna i tulltaxeförordningen rörande förädlingsrestitutionen starkt begränsade möjligheterna att åstadkomma den verkliga lättnad i villkoren, som med hänsyn till det fulla utnyttjandet av ifrågasvarande tullrestitutionsinstitut vore önskvärt. Kommerskollegium utsände därför i mars 1914 en promemoria i ärendet till handelskamrarna i riket, Järnkontoret och Sveriges Industriförbund med begäran om deras yttranden. I promemorian lämnades dels en redogörelse för nu gällande villkor och bestämmelser om handelsrestitution och förädlingsrestitution, dels ett uttalande rörande möjligheten att åvägabringa lättnader i bestämmelserna för åtnjutande av förädlingsrestitution närmast genom att bringa dem i mera överensstämmelse med de lindrigare bestämmelser, som gälla för handelsrestitution. I de inkomna yttrandena uttalades mer eller mindre direkt anslutning till de i promemorian angivna principerna och betonades den fördel, industrien skulle ernå genom införda lättnader i kontrollbestämmelserna. I anslutning härtill framlade kommerskollegium i underdånig skrivelse den 25 februari 1915 förslag till ändring av § 13 mom. 5 tulltaxeförordningen, avseende att lämna möjlighet för införande av kontrollbestämmelser, vari huvudvikten av kontrollen lades på av den restitutionsberättigade avgiven skriftlig försäkran under edlig förpliktelse. Med hänsyn till de skiljaktiga faktiska förhållandena i fråga om handelsrestitution och förädlingsrestitution ansåg sig kollegium däremot icke kunna i övrigt föreslå samma kontrollbestämmelser för förädlingsrestitution som för handels-

restitution, utan fann det nödvändigt att bibehålla den nuvarande anordningen med särskilda villkor för varje medgivande. Beträffande genomförandet av de sålunda föreslagna principerna för uppställandet av villkor för åtnjutande av förädlingsrestitution angav kollegium, att kollegium tänkt sig följande förfaringssätt.

»Med 1916 års utgång utgå samtliga nu beviljade rättigheter till förädlingsrestitution. Det är kollegii avsikt att gemensamt med generaltullstyrelsen under senare delen av innevarande år från samtliga näringsidkare, som nu inneha dylik rättighet, infordra uppgifter om, huruvida de önska förlängd rättighet till tullrestitution. Kollegium ämnar därefter under 1916 års förlopp föranstalta en undersökning, dels huruvida de ifrågavarande rättigheterna borde ur nationalekonomisk synpunkt beviljas även för nästföljande femårsperiod, dels angående det lindrigaste sättet för att anordna kontrollen och uppställande av villkor. Först en dylik grundlig undersökning torde kunna lämna tillräckligt material för bedömande, i vad mån lindringar kunna genomföras. Genom detta förfaringssätt torde även bäst vinnas likformighet och enhetlighet i villkoren.»

*Planer för
åvägbringan-
de av friham-
nar och fri-
lager.*

I motionen erinras därom, att frihamns- och frilagerinstituten ännu icke kommit till utnyttjande. Om detta också tyvärr måste bekräftas, är kollegium emellertid i tillfälle att här lämna några meddelanden om de mera väsentliga planer, som äro å bane i syfte att bringa lagstiftningen på förevarande område i tillämpning.

Under år 1911 tillsatte Göteborgs stadsfullmäktige en beredning med uppdrag att verkställa såväl nödig utredning om läge, beskaffenhet och kostnader för en frihamn i Göteborg som även ytterligare förarbeten för densamma. Nämnda beredningsarbete har visserligen ännu icke framskridit till avgivandet av slutligt betänkande i frågan, men i det delvis utarbetade och av preliminär kostnadsberäkning åtföljda förslaget angives den nya påbörjade centralhamnen skola intagas i det planerade frihamnsområdet. Enligt den av stadsfullmäktige fastställda byggnadsplanen skall berörda centralhamn vara färdigbyggd under loppet av 5 år d. v. s. år 1919, vartill emellertid skulle komma tid för verkställande av vissa anordningar i hamnen. Även vid forcering av arbetet synes man således icke kunna påräkna, att anläggningen skall vara helt färdig förrän vid nyss angivna tidpunkt.

Efter åtskilliga utredningar av mera förberedande art tillsatte hamndirektionen i Malmö år 1911 sakkunniga för utarbetande av förslag till frihamn, tullhamn och industrihamn. Sedan dessa år 1912 framlagt ett dylikt förslag, för vars realiserande beräknats en kostnad av 8,274,000 kronor, beslöto stadsfullmäktige i princip, att en frihamn skulle anläggas enligt den av de sakkunniga utarbetade planen, dock först sedan ett frihamnsbolag bildats, vilket kunde övertaga driften av densamma. För det tilltänkta bolaget har redan stiftelseurkund upprättats och interimsstyrelse blivit tillsatt. På grund av mellankommande omständigheter, såsom Baltiska utställningen m. m., har emellertid något definitivt kontrakt mellan hamndirektionen och omfördälda bolag ännu varken kunnat upprättas eller av stadsfullmäktige antagas. Skulle likväl av någon anledning slutförandet av arbetet på den beslutade anläggningen behöva uppskjutas, lärer emellertid planer finnas, att såsom en ersättning tillsvidare anordna en mindre omfattande frihamnsanläggning, som kunde utföras under en kort byggnadstid, eller ock, eventuellt, i avvaktan på frihamnsfrågans slutliga lösning, ett frilager.

För vinnande av det med motionen avsedda syftet är en snabb och möjligast långt gående förbättring av kommunikationerna, särskilt sjöfartsförbindelserna med närliggande länder av avsevärd, för att inte säga avgörande betydelse. Här är nämligen enligt kollegii förmenande den av motionen upptagna, mycket omfattande och betydelsefulla frågans utan jämförelse viktigaste moment att söka. Därför böra ock statens ansträngningar särskilt inriktas på lösningen av de kommunikationsproblem, som här i främsta rummet komma i betraktande.

*Förbättrade
kommunikation
er med
närliggande
länder.*

Otillräckligheten och bristfälligheten i övrigt i våra reguljära sjöfartsförbindelser med Ryssland och England hava länge gjort sig kännbara. Från statens sida hava emellertid åtgärder redan igångsatts för att råda bot för de olägenheter, som i förevarande avseende gjort sig gällande, bland annat för vårt varuutbyte med nämnda länder. Om dessa åtgärder skall kollegium här tillåta sig att i korthet erinra.

Redan den 30 september 1911 tillkallade jämlikt nådigt bemyndigande chefen för finansdepartementet fyra sakkunniga att inom nämnda departement verkställa utredning, huru sjöfartsförbindelserna mellan Sverige och Ryssland måtte kunna ytterligare utvecklas, samt därvid särskilt undersöka möjligheten och lämpligheten av inrättandet av en ny reguljär linje mellan de bägge länderna.

Avslutningen av ifrågasatt sakkunnigas arbete läser vara beroende av fortsättning — sedan lugnare förhållanden inträtt — av nu uppskjutna förhandlingar med representanter för vederbörande ryska myndigheter.

Jämlikt nådigt beslut den 18 juli 1913 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för finansdepartementet att tillkalla högst fyra personer för att såsom sakkunniga inom nämnda departement verkställa utredning rörande de åtgärder, som från svenska statens sida borde vidtagas för åstadkommande av, såvitt möjligt, daglig ångfartygsförbindelse mellan Göteborg och engelsk hamn, samt avgiva det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Med anledning härav utsågos kort tid därefter fyra personer att fullgöra detta uppdrag.

Den 31 mars 1914 avgåvo de sålunda tillkallade kommitterade i ämnet ett till statsrådet och chefen för finansdepartementet ställt yttrande, däri de, under erinran om att en ifrågasatt förbättring av Sveriges förbindelser med Finland syftade jämväl på att förskaffa Sverige en transitotrafik av gods och passagerare från Ryssland och Finland till England, avgåvo följande förslag.

Ångfartygsaktiebolagen Thule och Svithiod skulle erhålla lån av allmänna medel till de belopp, som kunde befinnas erforderliga för att sätta bolagen i stånd att anskaffa, det förra ett nytt ångfartyg för linjen Göteborg—Harwich och det senare två nya ångfartyg för linjen Göteborg—Newcastle. Såsom understöd till ångfartygsaktiebolaget Thule för uppehållande under åren 1916—1920 av regelbunden fartygsförbindelse mellan Göteborg och London (Harwich) i rådande omfattning med tillägg av en tur i veckan i vardera riktningen under månaderna maj—september skulle därjämte beviljas ett anslag av 500,000 kronor att på villkor, som av Kungl. Maj:t komma att bestämmas, utgå med 100,000 kronor om året. Slutligen skulle såsom understöd till ångfartygsaktiebolaget Svithiod för uppehållande under åren 1916—1920 av regelbunden ångfartygsförbindelse med en tur i veckan i vardera riktningen mellan Göteborg och Newcastle Quai beviljas ett anslag av 200,000 kronor att på villkor, som av Kungl. Maj:t komma att bestämmas, utgå med 40,000 kronor om året.

Från ovanberörda beslut var en av de sakkunniga, v. konsul J. Carlbom, skiljaktig samt anhöll uti särskild reservation, att den för landets utveckling betydelsefulla frågan ånyo underkastades en ingående och opartisk prövning. Därvid borde enligt reservantens mening de därtill utsedda sakkunniga eller kommitterade beredas tillfälle för frågans fullständiga utredning till ett intimt samarbete med svenska myndigheter, institutioner och enskilda i olika delar av landet, samt att de personligen i England måtte få sätta sig i direkt förbindelse med Sveriges konsulära representanter där, handelskammaren i London, samt även med de engelska myndigheter, handelskamrar, järnvägsbolag och enskilda, som kunde hava något att anföra i ämnet. Därjämte framhöll reservanten, att en dylik förnyad utredning vore av så mycket större betydelse, som genom de sakkunnigas avslutade arbete med tydlighet framgått, att en förbättring av trafiken på Harwich, vid vilken de nödvändiga uppoffringarna från statens sida stode i rimligt förhållande till fördelarna för landet, icke vore tänkbar, samt att uppmärksamheten därför måste riktas mot någon annan hamnplats i England, därest frågan över huvud skulle kunna föras framåt mot det från de flesta håll uttryckta önskemålet, en daglig förbindelse med Storbritannien.

Sedan Kungl. Maj:t genom nådig remiss den 11 april 1914 anbefallt kollegium att yttra sig över de sakkunnigas förslag, har kollegium för vinnande av ytterligare önskvärd utredning i vissa avseenden avlätit skrivelser till såväl Skånes handels-, industri- och sjöfartskammare som åtskilliga svenska konsulat i utlandet. Denna utredning kan emellertid knappast bringas till avslutning, så länge de nuvarande oroliga förhållandena råda.

De två mycket betydelsefulla trafikspörsmål, som av kollegium nu berörts, äga såsom ock redan är antytt, ett icke ringa inbördes sammanhang. Det är givetvis en angelägenhet av stor vikt att de också erhålla sin handläggning under ömsesidigt beaktande av den ena frågans betydelse för den andra. Oaktat de för närvarande äro under behandling av olika statsorgan, är kollegium dock i tillfälle meddela, att så även är avsett.

*Andra åtgärder
för befordran
av motionens
syfte.*

Kollegium har härmed redogjort för de mera betydelsefulla åtgärder, som inom området för kollegii ämbetsförvaltning redan äro igångsatta med syftning i stort sett mot det mål, vars ernående avses med motionen. Att även andra åtgärder från statens sida både böra och kunna vidtagas för befordrande av ifrågavarande angelägenhet, är otvivelaktigt. Vad härutinnan i närvarande stund närmast synes vara att tänka på är en förstärkning av vårt konsulatväsen, särskilt genom inrättande av nya lönade konsulat i länder och landsdelar, där förutsättningarna för en ökad avsättning av svenska exportartiklar synas särskilt gynnsamma, och där sådana konsulat nu icke finnas.

Något förslag härutinnan kan i frågans nuvarande läge givetvis icke av kollegium avgivas. På vilka platser och i vilken form en förstärkning av våra konsulat-krafter är av omständigheterna påkallad kräver en utredning, som på grund av ärendets brådska den till buds stående knappa tiden icke medgiver.

Enligt vad erfarenheten givit vid handen, hava vid sidan om konsulaten och till komplettering av dessas verksamhet svenska handelskamrar i utlandet visat sig vara till avsevärt gagn för den svenska affärsvärlden. Denna utveckling av den svenska handelskammartanken har också staten ansett sig böra befrämja. Sålunda

åtnjuter sedan år 1908 svenska handelskammaren i London, ett årligt statsunderstöd av 5,000 kronor. England är tillsvidare det enda europeiska land, där svensk handelskammare finnes. Emellertid hava icke saknats planer på att inrätta dylika institutioner även i andra europeiska länder. När det gäller att möta de nya uppgifter, som inträdande fredliga förhållanden utan tvivel komma att erbjuda svensk företagsamhet på främmande marknad, torde svenska handelskammare på utländsk botten, insiktsfullt skötta och väl organiserade, kunna bliva till mycken nytta för svensk handel och industri. Kollegium håller för den skull före, att vad som från statens sida kan göras för att befordra tillskapandet av väl kvalificerade institutioner av ifrågasvarande slag icke bör underlåtas.

Underdånigst

K. A. FRYXELL.

PER FRIBERG.

EMIL HÜBNER.

NILS CARLSSON,
Föredragande.

Gordon Ernberg.